

KO‘ZI OJIZ INSONLARNING XUSUSIYATLARI(KO‘Z KASALLIKLARI GLOBAL MUAMMO SIFATIDA)

Fayzullayev Anvar Zayniddinovich

O‘zbekiston Milliy Universiteti

E-mail: fayzullayivanvar@gmail.com

O‘ZMU Psixologiya(faoliyat turlari bo‘yicha)

I bosqich magistranti

Annotatsiya

Hozirgi kundagi ko‘zi ojizlik bo‘yicha to‘xtaladigan bo‘lsak, bu real asosga ega konstruktiv yechim talab etadigan global muammo sifatida butun dunoydagi sog‘lom genofond uchun dolzarb masala hisoblanadi. JSSTning 2018-yil 10-oktabrdagi bayonotida dunyoda 2,2 mlrd insonda ko‘z bilan bog‘liq u yoki bu fiziologik, psixologik muammo tug‘diruvchi ko‘zdagi zaiflik mavjudligi ta’kidlagan. Bundan tashqari, bu insonlarga sifatli oftalmologik xizmatga bo‘lgan ehtihoj, davomli terapiya, ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan yetarli ta’minotda qiyinchilikka duch kelishmoqda. Shu jihatdan bu masalaga jiddiy yondashish kerak.

Kalit so‘zlar: demografik, indeks, JSST, konvensiya, oftalmologik, World vision, IPEC, YUNESKO.

CHARACTERISTICS OF THE BLIND PEOPLE (EYE DISEASES AS A GLOBAL PROBLEM)

Annotation

In terms of current blindness, this is a topical issue for a healthy gene pool around the world as a global problem that requires a constructive solution with a real basis. , 2 billion people have an eye weakness that causes physiological or psychological

problems related to the eye. In addition, these people need quality ophthalmic services, continuous therapy, social and economic sufficiency are facing difficulties in supply.

Keywords: demographic, index, WHO, convention, ophthalmological, World vision, IPEC, UNESCO.

Asosiy. Hozirgi kundagi demografik o'zgarishlar, ommaviy axborot vositalaridagi ma'lumotlarning haddan ziyod ko'pligi, shuningdek, bularning oqibati asosida sog'lom avlodning tug'ilish tendensiyasi indeksi bo'yicha pasayishi tufayli ko'z kasalliklari bilan bog'liq ko'plab somatik va patologik kasalliklar kelib chiqmoqda. "Yoshlarimizning barkamol o'sib-ulg'ayishi uchun barcha sharoitlarni yaratishimiz kerak, dedi Prezidentimiz. Shunda ular Birinchi Prezidentimiz ta'kidlaganidek, bizdan ko'ra kuchli, bilimli, dono va albatta, baxtli bo'ladi." Har qanday davlatning tarixiy taraqqiyot yo'lidan ma'lumki, yurtning jadal rivojlanishi, muayyan yutuqlarga erishishi, xalqning farovon bo'lishi o'sha davlatda yoshlar ta'lim-tarbiyasi va kelajagiga beriladigan e'tibor darajasiga bog'liq. Shu ma'noda, O'zbekistonda yoshlar masalasi davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mamlakatda yoshlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, ularga zarur shart-sharoitlar va imkoniyatlarni yaratib berish borasida mustahkam huquqiy baza yaratilgan va bu tizim zamon talablariga hamohang ravishda takomillashtirib borilmoqda. Xususan, bugungacha parlament tomonidan yoshlarga oid 40 dan ziyod qonun hujjatlari qabul qilingan bo'lib, 30 dan ortiq xalqaro huquqiy hujjatlar ratifikatsiya qilingan.[1]

Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan ayni davrda insoniyat tarixidagi eng ko'p yoshlar qatlami bilan yashayotganimizni inobatga olgan holda BMT minbarida Yoshlar huquqlari to'g'risidagi BMT konvensiyasini qabul qilish taklifi ilgari surilgani ham xalqaro hamjamiyat tomonidan iliq qarshilandi. O'zbekiston rahbari bunga asos qilib, bugun dunyo miqyosida yoshlarning soni ikki milliarddan ortib ketgani, xalqaro terrorizm va ekstremizm shiddat bilan o'sib borayotgan bir paytda yoshlarga himoya zarurligini muhim omillar sifatida asoslab berdi.[2]

Shavkat Mirziyoyevning O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti sifatida birinchi imzolagan qonun hujjati – 2016-yil 14-sentabrdagi «Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida»gi Qonun ekanida ham ramziy mazmun-mohiyat mujassam. Binobarin, aholisining yarmidan ko‘prog‘i yoshlardan iborat bo‘lgan mamlakatda yoshlarga oid davlat siyosatini izchil amalga oshirish, yosh avlodni har tomonlama yetuk va barkamol, intellektual salohiyatli, o‘z qat‘iy pozitsiyasiga ega, yurtda amalga oshirilayotgan islohotlarga befarq bo‘lmagan, yurtning ertangi munosib kelajagi uchun daxldorlikka tayyor, maqsadga intiluvchan, serg‘ayrat, vatanparvar, sadoqatli, komil shaxslar sifatida tarbiyalash O‘zbekistonni dunyoning eng rivojlangan davlatlari safidan o‘rin olishining muhim omili ekanini mamlakat rahbari va hukumat yaxshi anglaydi. [3]

Shu jihatdan ko‘rishda nuqsoni bor insonlarni ham o‘z o‘rniga ega ekaniligi alohida ahamiyat kasb etadi. Ko‘rish qobiliyatiga asoslangan dunyoda insonning asosiy sezgi organi bo‘lgan ko‘rish hayotimizning har bir bosqichida juda muhimdir. Yangi tug‘ilgan chaqaloq onasini tanib olishi va u bilan bog‘lanishi uchun ko‘rishga muhtoj, chaqaloq muvozanat va yurish uchun, maktab o‘quvchisi maktabga borishi, o‘qish va o‘rganishi uchun, yosh ayol mehnat faoliyatida ishtirok etishi uchun, keksa ayol o‘z mustaqilligini saqlab qolish uchun kerak.

Biroq, ushbu hisobotda ko‘rsatilganidek, ko‘z kasalliklari va ko‘rish buzilishlari keng tarqalgan va ko‘pincha davolanmaydi. Dunyo bo‘ylab kamida 2,2 milliard odam ko‘rish qobiliyatining qaysidir shakli bilan yashaydi va ulardan kamida 1 milliard kishi oldini olish mumkin bo‘lgan yoki qaytariladigan ko‘rish qobiliyatiga ega. Qoida tariqasida, ko‘rish buzilishining tarqalishi bir xil emas. Bu yuk ko‘proq past va o‘rta daromadli mamlakatlar, keksa odamlar va qishloq jamoalariga tushadi. Kelgusi yillarda aholining o‘sishi va qarishi, shuningdek, turmush tarzidagi o‘zgarishlar tufayli ko‘zni parvarish qilishga bo‘lgan ehtiyoj butun dunyo bo‘ylab ortishi haqidagi prognozlar eng katta tashvish uyg‘otadi. Shubhasiz, bizda bu chaqiruvni qabul qilishdan boshqa ilojimiz yo‘q.

“World Vision hisobotida ko‘zni parvarish qilishdagi muammolarni hal qilish bo‘yicha aniq takliflar berilgan. Asosiy taklif – bu sog‘liqni saqlash tizimlariga integratsiyalashgan va samarali birlamchi tibbiy-sanitariya yordamiga asoslangan keng qamrovli, odamlarga yo‘naltirilgan ko‘z xizmatini bunday xizmatlarni ko‘rsatishning asosiy modeliga aylantirish va uning qo‘llanilishini kengaytirish.

-Oftalmologik yordamga muhtoj odamlar kerak;

-Yuqori sifatdan bahramand bo‘lish;

-Ko‘zni parvarish qilishni milliy sog‘liqni saqlash rejaları va muhim sog‘liqni saqlash paketlariga integratsiya qilish har bir mamlakatning umumiy sog‘liqni saqlash qamroviga bo‘lgan sayohatining muhim qismidir.

JSST ko‘zni parvarish qilish, xususan, birlamchi tibbiy yordam, sog‘liqni saqlash axborot tizimlari va inson resurslarida ko‘zni parvarish qilishni yaxshilash uchun mamlakatlar bilan ishlashga intiladi, bu uchta omil - integratsiyalashgan, odamlarga yo‘naltirilgan ko‘zni parvarish qilishni amalga oshirishga yordam beradi. Ammo JSST bu muammoni yolg‘iz hal qila olmaydi. Xalqaro tashkilotlar, investorlar, davlat va xususiy sektorlar o‘rtasidagi hamkorlik odamlarga yo‘naltirilgan keng qamrovli ko‘zni parvarish qilishni kengaytirish uchun uzoq muddatli investitsiya va boshqaruv salohiyatini ta‘minlash uchun talab qilinadi.

Umid qilamizki, o‘tgan sa‘y-harakatlarga asoslanib, biz ushbu muammoni muvaffaqiyatli hal qila olamiz va mamlakatlarga ko‘z kasalliklari va ko‘rish buzilishining oldini olish va aholi ehtiyojlariga javoban sifatli ko‘zni parvarish qilishda yordam beramiz”.

Xulosa. Kelgusi o‘n yilliklarda ko‘zni parvarish qilish bo‘yicha global ehtiyoj keskin ortib, sog‘liqni saqlash tizimlariga katta muammo tug‘diradi. O‘tgan 30 yil davomida BMT, YUNESKO, JSST birgalikda olib borilgan harakatlarga qaramay, hali ham muhim muammolar mavjud. World Vision hisoboti aholi ehtiyojlarini qondiradigan xizmatlarni taqdim etish uchun asos bo‘lib xizmat qiluvchi sog‘liqni saqlash tizimini mustahkamlash yondashuvi sifatida Integratsiyalashgan Odamlarga Yo‘naltirilgan Ko‘z Xizmatini (IPEC) taklif qilish orqali mamlakatlarni ushbu

muammolarni hal qilishga ilhomlantirishga qaratilgan. IPEC sog‘liqni saqlash sohasida va undan tashqarida tibbiy yordam ko‘rsatish bilan shug‘ullanadigan turli darajalarda va turli muassasalarda tartibga solinadigan keng ko‘lamli ko‘z kasalliklari uchun profilaktika, davolash va rehabilitatsiya tadbirlarining uzluksizligini ta‘minlash uchun ko‘rsatiladigan tibbiy xizmatlarni anglatadi. va shuningdek, hayot davomida ularga bo‘lgan ehtiyojga muvofiq. IPEC shuningdek, sog‘liqni saqlashni umumiy qamrab olish (UHC) va Barqaror rivojlanish maqsadi (SDG 3): “Sog‘lom hayotni ta‘minlash va barcha yoshdagilar uchun farovonlikni rag‘batlantirish” ga erishishga hissa qo‘shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. JSST. Integratsiyalashgan, odamlarga yo‘naltirilgan sog‘liqni saqlash xizmatlari bo‘yicha asos. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti, 2016 (mavjud: http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA69/A69_39-en.pdf?ua=1&ua=1, 2019-yil 19-sentabrda foydalanilgan).
2. Shavkat Mirziyoev. Erkin va farovon, demokratik o‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz -toshkent - «o‘zbekiston» - 2016.
3. Muir KW, Santyago-Turla C, Stinnett SS, Herndon LW, Allingham RR, Challa P va boshqalar. Sog‘liqni saqlash savodxonligi va glaukoma terapiyasiga rioya qilish. Men J. Oftalmol. 2006;142(2):223–6.
4. Shillinger D, Grumbach K, Piette J, Vang F, Osmond D, Daher C va boshqalar. Qandli diabet natijalari bilan sog‘liqni saqlash adabiyotlari assotsiatsiyasi. JAMA. 2002;288(4):475–82.
5. Pizzarello L, Abiose A, Ffytche T, Duerksen R, Thulasiraj R, Teylor H va boshqalar. VISION 2020: Ko‘rish huquqi:oldini olish mumkin bo‘lgan ko‘rlikni bartaraf etish bo‘yicha global tashabbus. Arch oftalmol. 2004;122(4):615–20.